

Marinus Poulsen:

Te Mar'ken i Holsbrow' (6)

Som I husker, fik Susanne sin ko tilbage, men nu sætter Niels hælene i.

– De wa e't manne Daw· at'ter dæhæ'r handlen Kow', te Susanne kam hen te Raasgord aa vild· da saa gja·r ha Niels te'r aa so ni Row faa sæ.
– Nej, sejjer saa Niels, de ska a e't ha nøj aa'. Æ Ko'handel fæk a gjor tebaa·g, men æ Row ka a e't sammel op ijen. Susanne saa·j engen Teng'. Hun gik hjem'.

– Men Niels æ e't saa slem'. Æ Daa' at'ter gik han hen' aa so· hinde Row. Sind· Dre's æ kommen, go'err godt dæhæn·. Di æ døgtig bægge tow'. Dæ wa jen', dæ saa·j den aa·n Daa', te Dre's han børler aa slierr, te han æ li·g ve'r aa splet sæ sjæl' ar. De passer no e't. Den føst Ti' han wa dær, wa han ves ho'rd nok ve sæ sjæl', at'ter hwa di saa·j. Han sku ha ryjjer op aa gjor i Stand' aa gjor ve all Ste·er, aa de træn er osse nok te. Nøj a de føst han lawwer, da han kam' der, wa, te han ga sæ te'r aa kør Saa'nd aa Gru's i æ Smar·hwoller dæhjæm· om æ Hu's. De gjoers osse behow. De wa næsten e't te'r aa kom dæte for Læv'ver aa Blæv'ver, faatæ·ler di.

– Det var ikke mange dage efter den her handlen ko, at Susanne kom hen til Raasgård og ville da så gerne have Niels til at så noget rug for sig. – Nej, siger så Niels, det skal jeg ikke have noget af. Kohandlen fik jeg gjort tilbage, men rugen kan jeg ikke samle op igen. Susanne sagde ingenting. Hun gik hjem.

– Men Niels er ikke så slem. Dagen efter gik han hen og såede hendes rug. Siden Dres er kommet, går det godt derhenne. De er dygtige begge to. Der var en, der sagde den anden dag, at Dres han knokler og slider, så han er lige ved at splitte sig selv ad. Det passer nu ikke. Den første tid han var der, var han vist hård nok ved sig selv, efter hvad de sagde. Han skulle have ryddet op og gjort i stand og gjort ved alle steder, og det trængte det også nok til. Noget af det første han lavede, da han kom der, var, at han gav sig til at køre sand og grus i mudderhullerne derhjemme omkring huset. Det var også nødvendigt. Det var næsten ikke til at komme dertil for pløre og søle, fortæller man. Nu ser det

Sædemanden
Xylografi 1887. Fra Gunnar Knudsen: *Dansk
Bondeliv i forrige århundrede* (1975) s. 68.

No sier godt u'r hen· ve dem,
aa no ka·n kom dæte aa fræ'
urn aa æl't i æ Skidt, sørn
som di mien, en skuld· jen'
Gaang'.

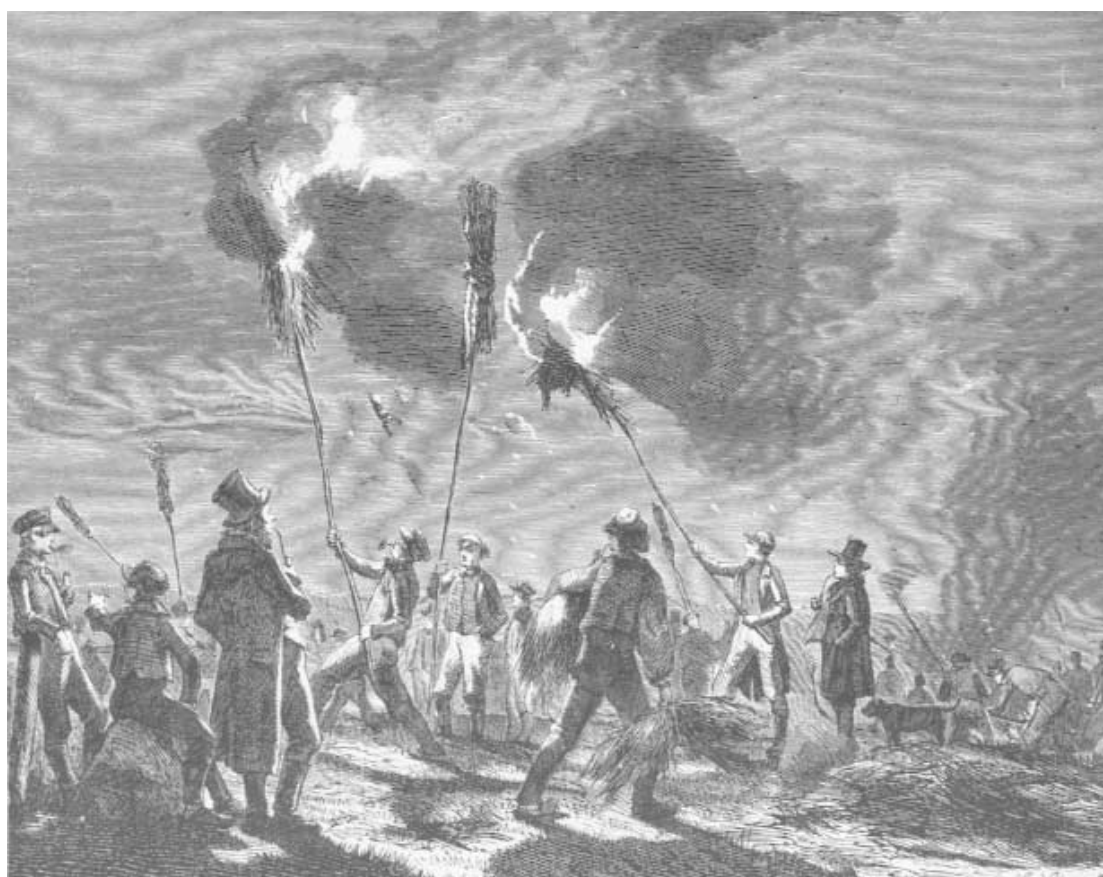
– Jaaw', Dre's for hans bette
Gord' pa'st godt, aa mier
trawlt haa'r han da't, ind han
ka go øw'wer te æ Naboeer aa
tø· dem·, naar de faalder ham
ind'. Jen' Daa' i æ Drøwt so'
a, te han gik øw'wer te Jens
Just, dæ gik aa plowwer, for
aa sna'k. Han stu nok aa tøj·
ham, ja, a trower i halanden
Staa'nd. Han godter sæ, naar
han ka fo Hæld' te'r aa tø·
nower, naar di haar mjest
trawlt. Naar han saa ka fo
hans ejen Ar·ber gjor ili-
waller, saa ka æ jo nok go'
for ham. A mot faaræsten se
nøj op te ham jen' Daa' i æ
Foro'r. A gik i æ Mark aa

plowwer. De wa e't godt Vejle, aa ind' imæl· kam der di mjest faa-
skræ'klig Æ·l mæ bode Ræjn aa Snø'. A pot mæ ind onder æ Hæ·st, de
Stø'r sørn en Æ'l wa øw'wer.

godt ud henne hos dem, og nu kan man komme dertil og fra uden at ælte i skidtet, sådan
som de mente, man skulle en gang.

– Jo, Dres får sin lille gård passet godt, og mere travlt har han da ikke, end han kan gå
over til naboerne og sinke dem, når det falder ham ind. En dag under forårsarbejdet så
jeg, at han gik over til Jens Just, der gik og pløjede, for at snakke. Han stod nok og
opholdt ham, ja, jeg tror i halvanden time. Han godter sig, når han kan få held til at sinke
nogen, når de har mest travlt. Når han så kan få sit eget arbejde gjort alligevel, så kan det
jo nok gå for ham. Jeg måtte forresten se noget op til ham en dag i foråret. Jeg gik i mar-
ken og pløjede. Det var ikke godt vejr, og ind imellem kom der de mest forskrækkelige
byger med både regn og sne. Jeg puttete mig ind under hestene, den tid sådan en byge
var (oppe) over.

– Dre's Susanne wa osse i æ Mark. De wa ni gremme Ar·ber, han wa ve. Han haa·j en Stø'k, dæ sku so's Hawwer i. Den haaj han faat harr godt igjem'mel aa haaj faat en stør'tendes Masse Sjenner vræt op, sør'n di lo' i stuer Bonker rønden om æ Stø'k. Æ Sjenner gik han no aa sammelt sam'mel i dæhæ'r gue Vejle. Han fæk snaa'r en hiel Stak u'er aa'r. Den jen· Bør'n tu han møj' sta'r ind den aa'n. Han brujt hwærken Fork heller Gre'v, aa I ska et trow', te han krøk'ker i Løj' hwær'ken for Ræj'n heller Snø'. Sør'n Graand Æ'l rejnt han e't for nøj. A saaj te ham, da a traf ham hen· ve æ Skjæl· – Ska du te'r aa so' mæ de samm, at'ter som du haa trawlt aa bjæsler ve i dæhæ'r gue

Halmblus. Xylografi 1862.

Fra Gunnar Knudsen: *Dansk Bondeliv i forrige århundrede* (1975) s. 137. 68.

– Dres Susanne var også i marken. Det var noget grimme arbejde, han var ved. Han havde et stykke, der skulle sås havre i. Det havde han fået harvet godt igennem og havde fået en styrtende masse senegræs rodet op, sådan det lå i store bunker rundt om stykket. Senerne gik han nu og samlede sammen i det her gode vejr. Han fik snart en hel stak ud af det. Den ene favnfuld tog han meget større end den anden. Han brugte hverken fork eller greb, og I skal ikke tro, at han krøb i ly hverken for regn eller sne. Sådan en smule byge regnede han ikke for noget. Jeg sagde til ham, da jeg traf ham henne ved skellet: – Skal du til at så med det samme, eftersom du har travlt og slider i det i det her gode vejr?

Vejle? – Ja, de ska·n wol snaa'r te. – Ind saa æ Sjenner, hwa·el du saa mæ dem? – Jaa·w de·l wol blyw Pen·ste en Gaang', aa a mo saa si'e aa fo sammelt te·n Væ'kild, swaa·r han.

– Han fæk no engen Væ'kild, hwa en jo nok ku ten'k, saa so·r æ Sjenner wa ta·r, saa brænd han em aa'. Dæ ku no ha bløwwen en kna·gene gu'e Væ'kild. Men faaresten bløw vi e't snødt, hwa Væ'kild ang'o'r. Alle ong· Folk bo·de Kaa·l aa Pigger i æ Nabolaw' wa hen· i Ø·sgord Anden Pens Aw'ten, dæ·r ka I trow', dæ bløw en Væ'kild brænd aa'. Baa'g at'ter spøjt' vi o æ Awerr aa haa·j ær møj' faanywle. De bløw selde inden vi skiltes ar.

– Men de wa Dre's Susanne vi kam' fræ. Ja, han kommer tit hen' te wos, men de æ da't for aa tø· wos, han kom'mer. Nej, han kom'mer skam i hans low·le Æ·ernd. Han æ hi'el tovla at'ter swaat Tobak. Æ føst saat han sæ gja·r ve æ Owerbordæ·end nær ve æ Tobakskass, jow, den haar æ Mand' gja·r te'r aa sta'a i æ Bæn'kkro'g. Dre's so' e't ret læng·, saa sej'er han: – De ka væ·r a mo ta Swaat te·n Skro'. De mot han da gja·r, aa saa ska a low· han ku law· sæ en sø'r jen'. Dæhæ'r Pi·efurkrasning, som alti ær i den jenn Rom' i æ Kass, de blænd han godt op mæ æ Kadu'sskro', som han al'ti haa'r i æ Lom·, saa bløw' dæ en Skro' saa stu'er som en bet'te knø't Næw·.

– Ja, det skal man vel snart til. – Hvad så med senerne, hvad vil du så med dem? – Jo det vil vel blive pinsetid en gang, og jeg må så se at få samlet til et pinseblus, svarede han.

– Han fik nu ingen pinseblus, hvad man jo nok kunne tænke; så snart senerne var tørre, så brændte han dem af. Der kunne nu være blevet et knagende godt pinseblus. Men forresten blev vi ikke snydt, hvad pinseblus angår. Alle unge folk, både karle og piger i nabolaget, var henne i Østergård anden pinseaften; dér kan I tro, der blev et pinseblus brændt af. Bagefter legede vi (sang- og fangelege) på agrene og havde det meget fornøjeligt. Det blev sent, inden vi skiltes.

– Men det var Dres Susanne, vi kom fra. Ja, han kommer tit hen til os, men det er da ikke for at sinke os, han kommer. Nej, han kommer skam i lovligt ærinde. Han er helt tosset efter sort tobak. Til at begynde med satte han sig gerne ved den øverste bordende nær ved tobakskassen, jo, den har husbond gerne til at stå i bænkekrogen. Dres sad ikke ret længe, så siger han: – Det kan være jeg må tage sort til en skrå. Det måtte han da gerne, og så skal jeg love for, han kunne lave sig en lækker én. Den her pibeudkradsning, som altid er i det ene rum i kassen, det blandede han godt op med kardusskråen, som han altid har i lommen, så blev der en skrå så stor som en lille knytnæve.

– Jen' Daa' han wa dær, spuer han, om han mot faa æ mæ sæ hjem', de dæ wa i æ Kass, saa haaj han e't behaaw aa kom· saa tit. Jaa·w, det mot han godt, men de wa e't wa'rd, han tuk er hwæ'r Graa'end. Poul Brok kommer her osse immeran aa ska ha jen' Mondfuld', saa·j Niels. Men dæ kam' skam en Ti' no, te Poul Brok slet e't vi·st sæ, aa al· de Skidt, dæ wa i æ Tobakskass, de fæk Dre's saa mæ sæ. Naar æ Brok e't kam i nowwer Daw·, saa wa de aa·n gyldig Grond', han haaj waat sy'k i øw'er en Mo·ner, de wa dæ engen, dæ kjænd nøj te, inden han en Daa kam' aa faato·l er. Aa no mot dæ da vær en gu·e Gjæw' te ham, tro·j han, aa saa traf er sæ sør'n, te dæ engenteng' wa aa kom· at'ter. – Du kommer te'r aa go' ijen en aa·n Daa', saa·j Kaa·ren te ham, Dre's Susanne haa li·g waat hær, aa han tuk er nok te Ho·ef. Æ bet'te Brok lonter saa aa' ijen, aa nøj urrese wa han nok bløwwen. No kappes di om hwe'r aa fo de mjest mu·le, aa a vild no tø'k, te dæ ku blyw· ret wal te dem bægge tow'. Æ Mand rø·ger hejsen ret ord'lig, aa a taa'r osse en bette Su' imel·, aa de gor hwe'r Graa'end i Dre'ses Brok'kass, som Bet'te Niels kaalder en, æ Tobakskass jo.

– Jaaw, no læ·n da't sør'nøj Sok'kergodt go te Speld·, at'ter som de æ bløwwen gjæw' mel Folk. Dæ æ osse ander dæ sperr ve i æ Kass. Naar dæhæ·r Bestyrelser for Ditten aa Datten holder Mø·r te wos, hwa dæ da ski'er en Gaang' imæl·, saa kom'mer di mæ djæ Pivver i æ Mond' heller i æ Lom·. Naar di saa haa faat Kaffe aa Hwær·brød, saa ka I

– En dag han var der, spurgte han, om han måtte få det med sig hjem, det der var i kassen, så behøvede han ikke komme så tit. Jo, det måtte han godt, men det var ikke værd, han tog det hver en smule. Poul Brok kommer her også tit og skal have en mundfuld, sagde Niels. Men der kom skam en tid nu, hvor Poul Brok slet ikke viste sig, og alt det skidt, der var i tobakskassen, det fik Dres så med sig. Når Brokken ikke kom i nogle dage, så var det af en gyldig grund: han havde været syg i over en måned, det var der ingen, der kendte noget til, før han en dag kom og fortalte det. Og nu måtte der da være en god portion til ham, troede han, og så traf det sig sådan, at der ingenting var at komme efter. – Du kommer til at gå (herover) igen en anden dag, sagde Karen til ham, Dres Susanne har lige været her, og han tog det nok alt sammen. Den lille Brok luntede så af igen, og noget ærgerlig var han nok blevet. Nu kappes de om hver at få det mest mulige, og jeg ville nu mene, at der kunne blive ret godt til dem begge to. Husbond ryger ellers ret så meget, og jeg tager også et lille sug ind imellem, og det går hver smule i Dres's brokkasse, som Bitte-Niels kalder den, tobakskassen jo.

– Jo, nu lader man da ikke sådan nogle lækkerier gå til spilde, eftersom det er blevet populært blandt folk. Der er også andre, der spæder til i kassen. Når de her bestyrelser for ditten og datten holder møder hos os, hvad der da sker engang imellem, så kommer de med deres piber i munden eller i lommen. Når de så har fået kaffe og hvedebrød, så

En pibe tobak. Xylografi 1897.

Fra Gunnar Knudsen: *Dansk Bondeliv i forrige århundrede* (1975) s. 142.

trow', di ka pol's o djæ Pivver. Pe Skaw· haar da en faa·le swaa'r jen', naar han fo den' i æ Mond', saa vel a low· jer, dæ æ Træk i'en. Den kwaalmer som en bet'te Skaasten, dæ brender u'r. Al· de di næst at'ter ry·r u'r a djæ Pivver, de kommer saa i æ Brok'kass aa kommer Dre's Susanne aa Poul Brok te Gue.

– Ja, no ve'r a jo da't hu ni Gue, di haa'r aa'er. Dre's han sej'jer, te æ bet'te Brok slet e't ka to·l er, aa vi gjor Sønd· i' aa gi ham swaa' møj' aa'r. – De wa da de, han bløw sy'k aa den aa·n Sidstning, saa·j han Dre's. – De wa da mærklig, sejer saa Stuer Niels, blywer han sy'k aa'r aa skro', aa du sej'jer da, te du blywer sy'k, naar du engen Skro' haa'r. – Jaaw, de passer gue nok, faa "de dæ ka kuri'er en Smed, de ka slaa en Skræjer ihjel". I mo si'e, om I e't ka væn æ Brok fræ'. I ska prøw· te næst Gaang', han kom'mer, saa aa gi ham en Støk' Sok'ker i Stej' for. De trow'r a, dæ æ bejjer te ham.

kan I tro, de kan pulse på deres piber. Per Skage har da en gevaldig én, når han får den i munden, så vil jeg love jer, der er træk i den. Den giver røg fra sig som en lille skorsten, der brænder ud. Alt det de så rydder ud af deres piber, det kommer så i brokkassen og kommer Dres Susanne og Poul Brok til gode.

– Ja, nu ved jeg jo da ikke, hvor godt de har af det. Dres, han siger, at den lille Brok slet ikke kan tåle det, og vi forsynder os ved at give ham alt for meget af det. – Det var da det, han blev syg af sidste gang, sagde han, Dres. – Det var da mærkeligt, siger så Store-Niels, bliver han syg af at skrå, og du siger da, at du bliver syg, når du ingen skrå har. – Jo, det passer godt nok, for "det, der kan kurere en smed, det kan slå en skrædder ihjel". I må se, om I ikke kan vænne Brokken fra. I kan prøve, næste gang han kommer, så at give ham et stykke sukker i stedet for. Det tror jeg er bedre for ham.

– A haa·j mi Spel' a dæhæ·r tow' Kanutter jen' Daa', de traf sæ, di kam' a jen' Gaang'. "Dem Sjæl'" wa e't hjæm'. Dæ wa bare en ussel bet'te Slant i æ Kass. – De Graa'nd mo I heller træk Stak om', saaj a te dem. De wa dæ engen, dæ swaa·r nøj te. Saa stak a·n Par Swawlstøk'ker hen' te dem, aa endle trak saa Dre's jen' ur·n Hue aa stræv't saa aa go hjæm'. A lawwer en Kræmmerhu's aa kam dæhæ·r Graand Skidt i, de fly·r a saa Poul Brok, aa glaa' bløw han.

– Naar Dre's Susanne kommer hen te wos aa ta Plads ve æ Bu'erd sør'n en Aw'tenstaa'nd, naar han haa gu'e Ti', jaaw de ski'er en Gaang' imel', saa æ han o'plaa' te'r aa sna'k. Mi Hosbond aa ham ka saa sej aa ærre hinaa·n nøj. Ja Niels æ·n ta'r Kaa'l, men de æ iliwal'ler som'ti Dre's, dæ fo' den sidst U'erd. Di vel gja·r bæg'ge tow' gjør en bet'te Hand'el aa sna'k nøj om djæ handlen imel'. Sørn wa æ da jen' Aw'ten i Venter, di wa kommen te Sæ·r ve æ Nejerbordæ·end. Niels so' aa faato·l om en Hand'el mæ en Par Høw·der, han haaj faat gjo'r, aa en ku nok hø·r o ham, te han tø't sjæl', te de wa en gu'e Hand'el, indda de wa Kristian Krammer, han haaj waat u·r for.

– No, sej'jer han Dre's, ja a haa osse gjor' en Hand'el i Daa'. – Saa-aa, hwem' haa du saa handelt mæj, wa de osse Krammer? – Nej de war e no e't, de wa mæ Mæk'kel. – War e Mekkel Jensen? – Nej hel'ler e't de. De wa Mekkel Ræw. – Hwa, hwa sej'jer du, æ Ræw? – Ja vi handelt sør'n, te han fæk en Hø·n a mæ, aa a fæk en Skind' a ham. De wa

– Jeg havde min morskab af de her to kanutter en dag, det traf sig, de kom på én gang. Husbond og madmoder var ikke hjemme. Der var bare en ussel lille rest i kassen. – Den smule må I hellere trække lod om, sagde jeg til dem. Det var der ingen, der svarede noget på. Så stak jeg et par svovlstikker hen til dem, og endelig trak så Dres én uden hovede og skyndte sig så at gå hjem. Jeg lavede et kræmmerhus og kom den her smule skidt i, det stak jeg så Poul Brok, og glad blev han.

– Når Dres Susanne kommer hen til os og tager plads ved bordet sådan en aftenstund, når han har god tid, jo det sker en gang imellem, så er han oplagt til at snakke. Min husbond og ham kan så sidde og drille hinanden noget. Ja Niels er en tør karl, men det er alligevel sommetider Dres, der får det sidste ord. De vil gerne begge to gøre en lille handel og snakke noget om deres handlen ind imellem. Sådan var det da en aften i vinter, de var kommet til sæde ved den nederste bordende. Niels sad og fortalte om en handel med et par kreaturer, han havde fået gjort, og man kunne nok høre på ham, at han selv syntes, at det var en god handel, selv om det var Kristian Krahmer, han havde været ude for.

– Nå, siger han Dres, ja jeg har også gjort en handel i dag. – Så-å, hvem har du så handlet med, var det også Krahmer? – Nej det var det nu ikke, det var med Mikkell. – Var det Mikkell Jensen? – Nej heller ikke det. Det var Mikkell Ræv. – Hvad, hvad siger du, ræven? – Ja, vi handlede sådan, at han fik en høne af mig, og jeg fik et skind af ham. Det

i Næt, ja, de wa nok hen mo'r æ Daw·ning, men de wa da godt mørk. A vownt ve'r, te æ Hund' tu o', te de wa faa·le. Susanne vownt osse, a trow'r hun bløw nøj ræj'. – Hu·w-ha sej'jer hun, dæ æ da wol e't Tyw·, hør li·g hur'n Trofast gjæfler. – Nej, dæ·r ær engen Tyw·, sej'jer a saa, de æ ba·re den tovla Hund', dæ gir aa æ Hals, den ve'r saamen e't sjæl', hwa en sø·ger at'ter. A wa nøj kyw' aa'r aa kom op aa se at'ter de tidaws. A laaj mæ te'r aa sow· ijen.

– Men i Daa'tille stu Susanne op fa'r mæ, hun haa ves a·ent nøj. Hun kam saa ind aa faato·l mæ, te dæ haaj waat Fremmed ind· ve æ Høns i Næt, dæ mangelt en Hø·n, aa en anden lo' aa wa bedt ihjæl'. De wa saa æ Ræw, vi haaj hat Besøg' aa'. Æ Lem' te æ Hø·nhus wa e't ret i Or'den, den wa han saa brødt ind' aa', aa wa stokken aa mæ·n Hø·n. Æ Hund' ku engen Teng' gyer, den wa bløwen lot ind· i æ Hog·hus. No war e saa heldig, men uheldig faa Mek'kel – te dæ wa faalden en bet'te Graand Snø' i Næt, li·g saa møj' te·n ku slaw· ham. A skyndt mæ aa fo mi Maa·rbestælleng gjo'r aa fæk saa fat o æ Bøss. Saa sku mæ aa Trofast prøw·, hwa Hæld' vi ku

Xylografi 1887.
Fra Gunnar Knudsen: *Dansk Bondeliv i forrige århundrede* (1975) s. 93.

var i nat, ja, det var nok hen mod dagningen, men det var da godt mørkt. Jeg vågnede ved, at hunden tog på vej, så det var forskrækkeligt. Susanne vågnede også, jeg tror, hun blev noget ræd. – Hu-ha, siger hun, det er da vel ikke tyve, hør lige, hvordan Trofast gør. – Nej, der er ingen tyve, siger jeg så, det er bare den tossede hund, der giver hals, den ved såmænd ikke selv, hvad den gør for. Jeg var noget ked af at komme op og se efter det på den tid af døgnet. Jeg lagde mig til at sove igen.

– Men i morges stod Susanne op før mig, hun havde vist anet noget. Hun kom så ind og fortalte mig, at der havde været fremmede inde hos hønsene i nat, der manglede en høne, og en anden lå og var bidt ihjel. Det var så ræven, vi havde haft besøg af. Lemmen til hønsehuset var ikke rigtig i orden; den var han så brudt ind af og var stukket af med en høne. Hunden kunne ingenting gøre, den var blevet lukket inde i huggehuset. Nu var det så heldigt, men uheldigt for Mikkkel, at der var faldet en lille smule sne i nat, lige så meget at man kunne spore ham. Jeg skyndte mig at få mit morgenarbejde gjort og fik så fat på bøssen. Så skulle jeg og Trofast prøve, hvad held vi kunne have. Jeg kunne nemt

ha. A ku nem' fülle æ Slaw· i æ Snø', men vi mot hiel ni'er i Daasbjerg
Bak'ker, der lo' han i æ Sønder Si aa'n Ba'k.

– A ga ham en Pulver straks han læ't sæ, men de wa lissom han e't aj't
den føst Skaaj, de so snaa'r u'r, som a slæt e't haaj ramt ham. A skyn-
dt mæ aa brend den næst Skaaj aa', aa den' gjo·r si Verkning. Mek'kel
bløw nøj usek'ker o æ Bi'en. No ku Trofast orden de sidst mæ ham.
Men som a sej'jer: – A töt Mek'kel gjo·r den rengst Hand'el. – Ja, sej'-
jer han saa Julius, de wa jen' a Dre'ses Jagthistor'rier, som a haa faa-
to'l mæ hans ejjen U'erd.

Julius wa færre mæ hans Beræ'tning om Dre's Susanne. Vi kam ter aa
sna'k om· waa Pladser, dem vi haa'r, aa dem· vi fa·r haaj hat. Ja,
Kræjsten ær saa hjem· ve hans Faa'r aa Mu'er, men han haa da osse
waat u·r aa tjæn· en Par O'r aa haa·j no osse nøj aa faatæ·l om hans
Husbond aa Marmuer aa Mertjennerr aa møj' mier. Men læ wos no
hold wos te, hwa Julius haaj o æ Hja't. Dær· hu han ær, dær ski'er dæ
alti nøj', aa te'r aa faatæ·l, dæ ær han no den villest.

Mi Hosbond ær en ta'r Kaa'l, faatæ·ler saa Julius. Dæ æ engen, dær saa
nem' render Da·r op mæ ham. Men han wa iløw'ler kommen gal' astej'
en Daa', han wa kommen te'r aa spel Kwot. Han tav't ves indda e't saa
fo Pæng·. Ja, dæ wa nowar, dæ saa·j, te de drejer sæ om hunder
Kro·ner. Niels wa nøj gal' o de Snak, men han saa·j te mæ, te de e't wa

følge sporene i sneen, men vi måtte helt ned i Dosbjerg Bakker, dér lå han i den søndre
side af en bakke.

– Jeg gav ham et pulver, straks han lettede sig, men det var ligesom han ikke lagde
mærke til det første skud, det så snarere ud, som jeg slet ikke havde ramt ham. Jeg skynd-
te mig at brænde det næste skud af, og det gjorde sin virkning. Mikkell blev noget usik-
ker på benene. Nu kunne Trofast ordne det sidste med ham. Men som jeg siger: – Jeg
syntes, Mikkell gjorde den ringeste handel. – Ja, siger han så, Julius, det var en af Dres's
jagthistorier, som jeg har fortalt med hans egne ord.

Julius var færdig med sin beretning om Dres Susanne. Vi kom til at snakke om vores
pladser, dem vi har, og dem vi før havde haft. Ja, Kristen er så hjemme hos sin far og
mor, men han har da også været ude at tjene et par år og havde nu også noget at fortæl-
le om sin husbond og madmor og medtjenere og meget mere. Men lad os nu holde os til,
hvad Julius havde på hjerte. Der hvor han er, der sker der altid noget, og til at fortælle,
der er han nu den bedste.

— Min husbond er en tør karl, fortæller så Julius. Der er ingen, der så nemt løber om
hjørner med ham. Men han var alligevel kommet galt af sted en dag, han var kommet til
at spille kort. Han tabte vist endda ikke så få penge. Ja, der var nogen, der sagde, at det
drejede sig om hundrede kroner. Niels var noget vred over den snak, men han sagde til

næ'r saa møj', som di faato·l, men de wa da nok, saa·j han. A trow'r e't, han haa spil Kwaat sin·d. Han blywer saam'ti mæ·n U'er minder om hans Kwaa'tspel'.

– Jen' Daa' wa æ Dejnken hen· te wos. Fru Vistesen mo a wol hel'ler sej', jaa·w faa sør'n kaalder hun da sæ sjæl', aa saa ska ander wol osse. Æ Dæjnken i æ Saaw'n haa alti bløwen benæw'nt "Madam", men no æ da nok nøj, da æ fi·ner. De æ da nower møj· flen'k Folk bode æ Dæj'n aa hans Ku·en, hun æ da sør'n en skjæwt jen'. De æ e't saa læng· sin·d, di kam te æ Sow'n aa kjæ·n engen, aa de æ gu'e nok a dem, te di gor nøj u'r te Folk for aa læ·r dem aa kin·d, aa dem flæst vel da osse gja·r, te di kom'mer. Fru Vistesen kommer saa tit hen te wos, da æ jo hel'ler e't ræt laant. No æ hun jo nøj pæn' o'er, hun æ jo fræ æ Bøj', aa Stine sej'jer te·n ka ry·g hind·, fa·r en ka si·e hind·. De ska væ bløwen fi·n aa smør nøj o sæ, da ska ry·g nøj saa godt, saa godt. De æ nøj, a trow'r, di kaalderr Urtekolonje.

– Jen' Daa' wa saa æ Dejnken kommen hen' te wos, de wa Kaaren hinde Gebu'sdaa'. Som di saa sejer aa snak'ker, saa kommer æ Post aa leg'er en Kort mæ sør'n nøj pæ·n Beller o'. A ka faasto', de æ ve'r aa blyw stu'er aa sæ'nd en Kort te nøj gue Venner, nær di følder O'r, aa si'e saa en Stuerhi'er, de ær aa fo sør'n en Kort o si Gebu'sdaa' mæ·n Teløk aa nower kjøn· U'er aa hist op aa herni'er. Aa sør'n fæk Kaaren en Kort fræ·n gu'e Ven. Den sku di da hwæ'rjen' ha aa si·e. A wa no

mig, at det ikke var nær så meget, som de fortalte, men det var da nok, sagde han. Jeg tror ikke, han har spillet kort siden. Han bliver somme tider med et ord mindet om sit kortspil.

— En dag var degnekonen henne hos os. Fru Vistesen må jeg vil hellere sige, jo for sådan kalder hun da sig selv, og så skal andre vel også. Degnekonen i sognet er altid blevet kaldt "Madam", men nu er der nok noget, der er finere. Det er da nogle meget flinke folk både degnen og hans kone, hun er da sådan en ferm én. Det er ikke så længe siden, de kom til sognet og ikke kendte nogen, og det er godt nok (gjort) af dem, at de går noget ud til folk for at lære dem at kende, og de fleste vil da også gerne, at de kommer. Fru Vistesen kommer så tit hen til os, der er jo heller ikke ret langt. Nu er hun jo noget fin på den, hun er jo fra byen, og Stine siger, at man kan lugte hende, før man kan se hende. Det skal være blevet fint at smøre noget på sig, der skal lugte noget så godt, så godt. Det er noget, jeg tror, de kalder det urtekolonje.

— En dag var så degnekonen kommet hen til os, det var Karens fødselsdag. Som de så sidder og snakker, så kommer posten og lægger et kort med sådan nogle pæne billeder på. Jeg kan forstå, det er ved at blive fint at sende et kort til nogle gode venner, når de fylder år, og se så en storhed, det er at få sådan et kort på sin fødselsdag med et tillykke og nogle kønne ord og hist op og her ned. Og sådan fik Karen et kort fra en god ven. Det

‘e’t ind·, de æ Sti·ne de haar faato’l er. Æ Mand sku te’r i Bøj’, hwa dæ e’t æ nøj Nyt. Han gik aa gjor sæ nøj i Stand’, saa sej’jer æ Dejnken te ham, te han sku da osse kom· aa si’e dæhæ’r skjøn· Kort. De swaa·r han e’t o’. Sør’nnøj rej·ner han e’t. – Naa, sej’jer hun saa, “der er maaske en anden Slags Kort, der interesserer Dem mere?” Hun æ heller e’t ræj’ for aa træj· nowwer øw’wer æ Tæ’r.

– Hæ·r wa hun no kommen te den ræ’t, de·l sæj·, Niels swaa·r e’t te dæhæ’r Snak. Han wa hel’les færre te’r aa go’, han sku li·g ha hans Moffedisser o’, dem stu han no aa holdt op te æ Ni·es, de wa lissom, dæ wa nøj, han e’t tøj om·. – Hwa, sej’jer saa Kaaren, æ dæ nøj Ry’g ve di Moffedisser, at’ter som du sto’r aa snuer i’em? – Ja, sej’jer han saa, a ka da’t faasto’, hwa de ær, di ryg’er aa’, men enten ær æ da Urtekolonje, heller osse err Aj·el. Dæ wa engen, dæ saa·j nøj, men Fru Madammen bløw slem’ rør’ i æ Gjæller. Stine wa fram·, men æ Da’r stu o’p, hun wa snaa’r te’r aa fowaa·r sæ æ baa’g ve’n, sør’n te engen sku si’e heller hø·r, te hun grenner. Hun tøj iløw’ler, te de snaa’r wa Sønd· for æ Dejnken.

– A trow’r osse, de æ·n løjn Kaa’l de Hosbond. Fo’r du et osse en Ta’r engaang’ imel·? faa de vild a da trow’, te du haaj godt aa’, sej’jer saa Kræjsten. – Jaaw, dæ æ engen a wos, dæ blywwer sko·nt. De wa jen’ Daa’ – en Aw’ten war e da – i æ Foro’r, vi wa sammelt ind i æ Stow·. Vi haaj faat wo Pivver tæ’nd aa so’ saa aa snak’ker om dæhæ’r røgen

skulle de da hver og én have at se. Jeg var nu ikke inde, det er Stine, der har fortalt det. Husbond skulle i byen, hvad der ikke er noget nyt. Han gik og gjorde sig noget i stand, så siger degnekonen til ham, at han skulle da også komme og se det her skønne kort. Det svarede han ikke på. Sådan noget regner han ikke. – Nå, siger hun så, “der er måske en anden slags kort, der interesserer Dem mere”? Hun er heller ikke bange for at træde nogen over tæerne.

— Her var hun nu kommet til den rette, det vil sige, Niels svarede ikke på den her snak. Han var ellers færdig til at gå, han skulle lige have sine muffedisser på; dem stod han nu og holdt op til næsen, det var ligesom, der var noget, han ikke syntes om. – Hvad, siger så Karen, er der nogen lugt ved dine muffedisser, eftersom du står og snuser i dem? – Ja, siger han så, - jeg kan da ikke forstå, hvad det er, de lugter af, men enten er det da urtekolonje, eller også er det ajle. Der var ingen, der sagde noget, men fru madammen blev slemt rød i kinderne. Stine var ude i køkkenet, men døren stod åben, hun var hurtig til at gemme sig bag ved den, sådan at ingen skulle se eller høre, at hun grinede. Hun syntes alligevel, at det næsten var synd for degnekonen.

— Jeg tror også, det er en durkdreven karl, din husbond. Får du ikke også et hib en gang imellen? For det ville jeg da tro, at du havde godt af, siger så Kristen. – Jo, der er ingen af os, der bliver skånet. Det var en dag – en aften var det da – i foråret, vi var samlet inde i stuen. Vi havde fået vore piber tændt og sad så og snakkede om det her rygen tobak.

Tobak. De wa nu gu'e nok, wa vi jening om, men de koster iløwler ni Peng. Bet'te Niels snakker mæj. Han haa osse faat en bette Pief, aa naar han for den tæ'nd, saa æ han en faa'le Kaa'l, aa snak'ker lissom en gammel Tobaksrø'ger. – Ja, sej'jer han saa, de·r dy·r de Tobak. De ka no e't ha kost stuer Slom'per de Graand Tobak, han haa røjt. Men han sku jo no vi·s, te han osse wa hær aa ku snak mej, aa han sej'jer saa, te han haaj hø'r, te·n ku sjæ' aw·l si Tobak.

– Hwis a ka fo' ni Tobaksfrø' heller Planter, a ve'r e't, hwa de ska væ·r, mo a saa prøw· aa aw·l nøj i æ Kalgo'rd i den Stø'k ind imor æ ø·ster Kalgorddi·g? – Ja, sej'jer Stor Niels, de æ ni godt Ju'erd, men de behøwerr saamænd e't aa væ·r te Tobak. Du ka prøw aa plant Siga'err dæ·r. De trow'r a æ Ju'erd ejner sæ te. Saa ka vi taa'n Aw'wer hæ Væ·sten om· te Tobak. Be'te Niels æ hej'sen engen Taa·ri, men dæhæ'r mæ æ Siga'rawl, de kam nøj æbaa'g o ham. Han begynd· aa spør te'r, hur'n æ Ju'erd saa sku behandles, men tuk sæ li·g i'er – ka væ·r osse for'e vi ander e't ku hold· wos længer, men kam te'r aa gren·. Æ Mand' grenner e't. Han saa·j te Niels, te han mot ver aa gi æ Siga'err en gu'e Gø·. De sku helst væ Hø·nmog', sør'n æ Siga'err ku fo' den ræ't gue Smaa'g. Be'te Niels haa·jer e't godt læng· at'ter. Vi spuer immeran te'r, om han haaj faat hans Siga'err planter, hej'sen mi'en vi, de wa ve'æ Ti', hwis di ska blyw mo', hwa di jo gja·r skuld·. Grøn· Siga'err er 'et go· aa rø·g, mi'en vi e't.

(fortsættes)

Det var nu godt nok, var vi enige om, men det kostede alligevel nogle penge. Bitte-Niels snakkede med. Han har også fået en lille pibe, og når han får den tændt, så er han en pokkers karl, og snakker ligesom en gammel tobaksryger. – Ja, siger han så, det er dyrt det tobak. Det kan nu ikke have kostet mange skillinger, den smule tobak, han har røget. Men han skulle jo nu vise, at han også var her og kunne snakke med, og han siger så, at han havde hørt, at man kunne selv dyrke sin tobak.

— Hvis jeg kan få nogle tobaksfrø eller planter, jeg ved ikke, hvad det skal være, må jeg så prøve at dyrke noget i køkkenhaven i det stykke ind imod det østre dige? – Ja, siger Store-Niels, det er noget godt jord, men det behøver det såmænd ikke at være til tobak. Du kan prøve at plante cigarer der. Det tror jeg, jorden egner sig til. Så kan vi tage en mark her vesten omme til tobak. Bitte-Niels er ellers ikke noget tossehoved, men det her med cigardyrkningen, det kom noget bag på ham. Han begyndte at spørge til, hvordan jorden så skulle behandles, men tog sig lige i det – måske også fordi vi andre ikke kunne holde os længere, men kom til at grine. Husbond grinede ikke. Han sagde til Niels, at han måtte vide at give cigarerne en god gang gødning. Det skulle helst være hønsemøg, sådan cigarerne kunne få den rigtige gode smag. Bitte-Niels havde det ikke godt længe efter. Vi spurgte jævnlige til, om han havde fået sine cigarer plantet, ellers mente vi, det var ved tiden, hvis de skal blive modne, hvad de jo gerne skulle. Grønne cigarer er ikke gode at ryge, mente vi ikke.

Fra flytningen:

I juli 2005 flyttede Peter Skautrup Centret fra Trøjborg til Nobelparken. Alle 18 store skuffesektioner måtte flyttefolkene bære op på 6. etage (øverste billede). Og tæt i hælene på dem måtte vi selv sætte de 1656 skuffer på plads (nederste billede), foruden ca. 1400 kassetter med spørgelister og manuskripter. Biblioteket havde vi heldigvis studentermedhjælp til.

